

Visfauna van Leidsenhage-Berbens (Neolithicum, Vlaardingen cultuur); deel 2

In opdracht van:

ArcheoSupport bv
Postbus 41091
9701 CB Groningen
Nederland

Uitgevoerd door:

Wim Wouters & Wim Van Neer
Onderzoeksprogramma “Mens en Milieu in het Quartair”
Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen
Vautierstraat 29
1000 Brussel

11 mei 2019

Visfauna van Leidsenhage-Berbens (Neolithicum, Vlaardingen cultuur); deel 2

Voor deze opdracht werd alleen een lijst van determinaties gevraagd. Dat was ook het geval voor de studie van een aantal stalen van dezelfde vindplaats waarover we in januari 2019 rapporteerden (Wouters & Van Neer, 2019).

Tabel 1 geeft de algemene soortlijst terwijl in Tabel 2 per vondstnummer is aangegeven door welke skeletelementen de verschillende vissoorten vertegenwoordigd zijn. Waar mogelijk is ook een reconstructie gegeven van de de lichaamslengte van de overeenkomstige vissen. De identificaties gebeurden door vergelijking met de recente visskeletten bewaard aan het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. Voor de platvissen kon in sommige gevallen een identificatie tot op soort gegeven worden aan de hand van de criteria beschreven in Wouters et al. (2007). De steurresten zijn gedetermineerd met behulp van de criteria beschreven in Thieren et al. (2015). De schatting van de afmetingen van de vissoorten gebeurde door vergelijking met skeletten van recente vissen met gekende lengtes.

Thieren, E., Wouters, W., Van Neer, W. 2015. Guide for the identification of archaeological sea sturgeon (*Acipenser sturio* and *A. oxyrinchus*) remains. *Cybium* 39: 175-192.

Wouters, W., Muylaert, L., Van Neer, W. 2007. The distinction of isolated bones from plaice (*Pleuronectes platessa*), flounder (*Platichthys flesus*) and dab (*Limanda limanda*): a description of the diagnostic characters, *Archaeofauna* 16: 33-95.

Wouters, W., Van Neer, W. 2019. Visfauna van Leidsenhage-Berbens (Neolithicum, Vlaardingen cultuur). Rapport 2019-01 / Onderzoeksprogramma "Mens en Milieu in het Quartair", KBIN.

Tabel 1: Lijst met vistaxa gedetermineerd van de site Leidsenhage-Berbens. De cijfers geven NISP aan voor de stalen van de huidige (deel 2) en de eerdere opdracht (deel 1).

	deel 1	deel 2	som
Atlantische steur (<i>Acipenser oxyrinchus</i>)	27	32	59
Steur (<i>Acipenser</i> sp.)	17	79	96
Paling (<i>Anguilla anguilla</i>)	1	15	16
Karperachtigen (Cyprinidae indet.)	-	16	16
Baars (<i>Perca fluviatilis</i>)	-	7	7
Baarsachtige (Percidae indet.)	-	2	2
Snoek (<i>Esox lucius</i>)	4	5	9
Kabeljauw (<i>Gadus morhua</i>)	-	1	1
Dunlipharder (<i>Liza ramada</i>)	1	-	1
Harder (Mugilidae)	3	1	4
Bot (<i>Platichthys flesus</i>)	4	8	12
Schol/bot/schar (Pleuronectidae)	6	123	129
Zalmachtige (Salmonidae indet.)	-	1	1
Niet determineerbare vis (Pisces indet.)	15	120	135
Totaal	78	410	488

Tabel 2: Stuklijst van het onderzochte materiaal. SL = standaardlengte.

Vondstnummer	soort	aantal	element	SL in cm
5874	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	1	cleithrum	
6541	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	1	fragment	
4134	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	1	beenplaat	
3671	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	1	fragment	
5701	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	2	fragment	
6154	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	1	steurplaat	
3070	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	3	fragmenten	
6195	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	9	fragmenten	
5487	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	1	steurplaat	
3868	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	9	fragmenten	
3868	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	1	cleithrum?	
4329	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	1	fragment	
6160	<i>Acipenser oxyrinchus</i>	1	fragment	
6151	<i>Acipenser sp.</i>	1	steurplaat	
6151	<i>Acipenser sp.</i>	1	fragment	
5890	<i>Acipenser sp.</i>	1	fragment	
5799	<i>Acipenser sp.</i>	1	fragment	
4134	<i>Acipenser sp.</i>	2	fragmenten plaat	
4116	<i>Acipenser sp.</i>	2	fragmenten	
3671	<i>Acipenser sp.</i>	6	fragmenten	
4106	<i>Acipenser sp.</i>	4	fragmenten	
6172	<i>Acipenser sp.</i>	4	fragmenten	
3070	<i>Acipenser sp.</i>	3	fragmenten	
6195	<i>Acipenser sp.</i>	6	fragmenten	
6151	<i>Acipenser sp.</i>	1	fragment	
3868	<i>Acipenser sp.</i>	36	fragmenten	
3868	<i>Acipenser sp.</i>	8	pectorale stekel	
6160	<i>Acipenser sp.</i>	2	steurplaten	
6160	<i>Acipenser sp.</i>	1	fragment	
5509	<i>Anguilla anguilla</i>	1	quadratum	30-40
5509	<i>Anguilla anguilla</i>	2	precaudale wervel	30-40
5509	<i>Anguilla anguilla</i>	1	caudale wervel	40-50
3828	<i>Anguilla anguilla</i>	1	caudale wervel	30-40
6154	<i>Anguilla anguilla</i>	1	basioccipitale	30-40
6154	<i>Anguilla anguilla</i>	1	wervel	30-40
6160	<i>Anguilla anguilla</i>	1	premaxilla	30-40
6194	<i>Anguilla anguilla</i>	5	precaudale wervel	30-40
6194	<i>Anguilla anguilla</i>	1	caudale wervel	30-40
6160	<i>Anguilla anguilla</i>	1	precaudale wervel	30-40
3874	Cyprinidae indet.	1	precaudale wervel	10-20
3828	Cyprinidae indet.	1	precaudale wervel	30-40
6151	Cyprinidae indet.	2	caudale wervel	10-20

5697	Cyprinidae indet.	1	ribben	20-30
4329	Cyprinidae indet.	2	caudale wervel	10-20
6160	Cyprinidae indet.	1	rib	20-30
6162	Cyprinidae indet.	1	precaudale wervel	20-30
6194	Cyprinidae indet.	1	precaudale wervel	10-20
6194	Cyprinidae indet.	1	caudale wervel	10-20
6160	Cyprinidae indet.	1	pterygofoor	20-30
6195	Cyprinidae indet.	1	precaudale wervel	10-20
6195	Cyprinidae indet.	3	caudale wervel	10-20
5652	<i>Esox lucius</i>	2	precaudale wervel	50-60
5697	<i>Esox lucius</i>	1	lepidotrich	
5697	<i>Esox lucius</i>	1	rib	
6162	<i>Esox lucius</i>	1	precaudale wervel	30-40
2222	<i>Gadus morhua</i>	1	precaudale wervel	80-90
6160	Mugilidae	1	branchiostegale	
4134	<i>Perca fluviatilis</i>	1	precaudale wervel	20-30
4134	<i>Perca fluviatilis</i>	1	caudale wervel	20-30
6162	<i>Perca fluviatilis</i>	1	maxilla	20-30
6162	<i>Perca fluviatilis</i>	1	premaxilla	20-30
6194	<i>Perca fluviatilis</i>	1	precaudale wervel	10-20
6160	<i>Perca fluviatilis</i>	1	precaudale wervel	20-30
6195	<i>Perca fluviatilis</i>	1	precaudale wervel	10-20
6151	Percidae	1	lepidotrich	
6194	Percidae	1	dorsale stekel	
5509	<i>Platichthys flesus</i>	1	cleithrum	20-30
6160	<i>Platichthys flesus</i>	1	os anale	10-20
6162	<i>Platichthys flesus</i>	1	os anale	20-30
6195	<i>Platichthys flesus</i>	1	cleithrum	10-20
6195	<i>Platichthys flesus</i>	1	os anale	10-20
6195	<i>Platichthys flesus</i>	2	os anale	20-30
6195	<i>Platichthys flesus</i>	1	ectopterygoid	10-20
5509	Pleuronectidae	1	caudale wervel	20-30
5653	Pleuronectidae	2	precaudale wervel	10-20
6174	Pleuronectidae	1	os anale	10-20
1183	Pleuronectidae	1	fragment	10à20
4357	Pleuronectidae	2	fragment	20-30
1152	Pleuronectidae	1	wervel	20-30
3828	Pleuronectidae	1	precaudale wervel	20-30
4106	Pleuronectidae	1	caudale wervel	20-30
6151	Pleuronectidae	1	precaudale wervel	20-30
6151	Pleuronectidae	1	caudale wervel	20-30
6151	Pleuronectidae	3	caudale wervel	10-20
4329	Pleuronectidae	5	caudale wervel	20-30
6162	Pleuronectidae	1	precaudale wervel	20-30

6162	Pleuronectidae	3	caudale wervel	20-30
6162	Pleuronectidae	1	caudale wervel	20-30
6194	Pleuronectidae	2	precaudale wervel	20-30
6194	Pleuronectidae	3	caudale wervel	20-30
6160	Pleuronectidae	1	precaudale wervel	20-30
6160	Pleuronectidae	3	caudale wervel	20-30
6195	Pleuronectidae	19	precaudale wervel	20-30
6195	Pleuronectidae	38	caudale wervel	20-30
6195	Pleuronectidae	6	precaudale wervel	10-20
6195	Pleuronectidae	22	caudale wervel	10-20
6195	Pleuronectidae	1	wervels	20-30
6195	Pleuronectidae	1	wervels	10-20
6195	Pleuronectidae	1	ceratohyale	20-30
6195	Pleuronectidae	1	epihyale	20-30
6195	Salmonidae	1	caudale wervel	20-30
5509	Pisces indet.	6	indet	
4331	Pisces indet.	1	fragment	
4357	Pisces indet.	1	caudale wervel	
4159	Pisces indet.	4	fragmenten	
3828	Pisces indet.	2	fragmenten	
3043	Pisces indet.	1	fragment	
4106	Pisces indet.	2	fragmenten	
6154	Pisces indet.	1	fragment	
6151	Pisces indet.	9	fragmenten	
3868	Pisces indet.	2	fragment	
5697	Pisces indet.	3	fragmenten	
4329	Pisces indet.	3	fragmenten	
6160	Pisces indet.	6	fragmenten	
6162	Pisces indet.	3	fragmenten	
6194	Pisces indet.	4	fragmenten	
6160	Pisces indet.	6	fragmenten	
6195	Pisces indet.	66	fragmenten	
5509	Aves indet.	1	schedelfragment	
5499	Aves indet.	3	ribben	
5499	Aves indet.	1	fragment tibiotars	
5499	Aves indet.	1	fragment wervel	
5499	Aves indet.	2	indet	
6162	Aves indet.	3	oa. quadratum	
6194	Aves indet.	2	fragmenten	
6160	Aves indet.	1	wervel	
6195	Aves indet.	5	fragmenten	
6194	Micromammalia	1	femur muisachtige	
3874	zoogdier/vogel	1	fragment	

5831	zoogdier/vogel	1	indet	
5874	zoogdier/vogel	1	fragment	
2251	zoogdier/vogel	2	fragment	
3828	zoogdier/vogel	2	fragmenten	
6154	zoogdier/vogel	1	fragment	
6162	zoogdier/vogel	4	fragmenten	
6194	zoogdier/vogel	5	fragmenten	
6160	zoogdier/vogel	1	fragment	
6195	zoogdier/vogel	4	fragmenten	
6154	plantaardig	2	hilum eik	